

Hea klient!

Eesti valmistub taas kord talve tulekuks ning meie loomanäitused on tänaseks peetud. Kui vissivõistlustel väliskülalisi kuulata, siis ühed tunnistavad, et meie loomad on muutunud ilusamaks ja Eestis esimest korda olid tõdevad üllatusega, kui ilusad on meie loomad. Teisisõnu – meie loomapidajad ja aretajad on teinud aastate jooksul head tööd. Mõistagi paneb see meenutama, mis on toimunud jõudluskontrolli süsteemis Eesti iseseisvusaja jooksul. Jõudluskontrolli Keskus loodi 1993. aastal ning juba esimestest aastatest alates pöörasime suurt tähelepanu jõudluskontrolli teenuse kvaliteedile. Loomulikult oli selge, et süsteem tuleb ümber korraldada, aga siin tuleb ühtlasi tunnistada, et meie loomakasvatuse areng on olnud äärmiselt kiire ja tootjad on oma arenguga esitanud meile aina uusi ja uusi väljakutseid. Aegade jooksul oleme saanud nõu ja abi paljudelt riikidelt, aga täna, 15 aastat hiljem on meeldiv märgata, kuidas Eesti jõudluskontrolli süsteem on saamas nii mõnele riigile eeskujuks ja oleme riik, kus on, mida õppida.

Poola või Läti kolleegide küsimused, kuidas korraldada jõudluskontrolli lüpsrobotiga farmides või kuidas on Eestis korraldatud andmevahetus farmide ja JKK vahel karjades, kus piima mõõtmine toimub elektrooniliselt ja andmed salvestatakse jooksvalt laudaarvutisse, ei tundugi enam nii üllatavad. Pisut üllatav on kuulda, et Eesti on esimene riik Ida-Euroopas, kes juurutas teenuse, mida Eesti piimatootjad tunnevad Mastiit 12 nime all. Üllatus on ka see, et Euroopa alles arutleb, kuidas elektrooniliste märkide kasutamine veistel võiks olla loomapidajale vabatahtlik ning liikmesriik peaks võimaldama ametliku märgisena kasutada ka elektroonilist märgistamisvahendit, samas kui Eestis on see juba mõnda aega kasutusel. Kui otsida riike, kellel on kogemusi selles vallas, siis Euroopas neid väga palju peale Eesti ei olegi.

Suur tänu kõigile, kes panevad meid mõtlema, kuidas loomapidajatele paremat teenust pakkuda!

Kaivo Ilves

Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**Mastiit 12 proovide analüüsimisest**

Teenuse Mastiit 12 piimaproovide analüüsimise töökorraldus muutub alates oktoobrist 2011. Kui laborisse saabub ühel päeval kokku kuni kolm proovi, siis analüüsitakse need järgmisel päeval. Proove oodatakse laborisse endiselt enne kella 10. Töökorralduse muutmise tingis proovi analüüsimise kõrge omahind ja seda eriti väikeste mahtude juures. Analüüsimiskorralduse tõhustamine võimaldab proovi hinda hoida senisel tasemel.

Mastiidianalüüside II laboritevaheline võrdlus

JKK analüüside labor võttis osa teisest rahvusvahelisest mastiiditekitajate bakterite määramise ringtestist. ThermoFisher Scientific saatis käesoleva aasta juunis üle maailma 16 laborile viis piimaproovi, milles igähes olid 1–3 peamist mastiiditekitaja bakteri tüve.

JKK labor tuvastas kõigis viies piimaproovis kõik mastiiditekitajate bakterite tüved. Erinevus esines kolme bakteritüve koguselises (kas ++ või +++) määramises.

Samuti leiti kahes piimaproovis üks ja sama bakteritüvi (*Staphylococcus sp*), mida testi korraldajad ei tuvastanud, küll aga tuvastasid kaheksa testist osavõtvat laborit.

JKK labori saadetud tulemused loeti usaldusväärseteks ja test sooritatuks.

Hinnakujunduse muudatustest

JKK plaanib muuta uuest aastast mõnede teenuste hindasid ja arvete esitamise aluseid. Muutused puudutavad lisateenustega Vissukese ning lisatrukiste kasutajaid. Lisateenustega Vissukese hind tõuseb, kuid kõik seni tasulised trükised on nüüd Vissukeses nähtavad, aruannete eest tuleb tasuda ainult siis, kui soovitakse neid paberil. Piimaveiste jõudluskontrolli põhiteenuseid (piimaproovide analüüsimine ning andmete säilitamine ja töötlemine), hinnamuudatus ei puuduta. Plaanis on soodushind pabertrükistest loobujatele.

Rohkem sigimisalast infot

Vissukeses on uus aruanne, kus on näha seemendaja töötulemused. Vaates *Täiendavad* → *Seemenduste analüüs* → *Seemendustulemused* on perioodis tehtud seemenduste arv, tiinestunud loomade arv ja tiinestumisindeks kogu karja kohta. Samuti on kirjas esmasseemenduste arv ja tiinestumine esimesest seemendusest. Kui karjas on mitu seemendustehnikut, saab tulemusi võrrelda seemenduste arvu ja esmasseemenduste tulemuste põhjal.

JKK teadmised ja kogemused Kosovos

JKK IT osakonna IT arendussektori juhataja Jelena Pellijeff on viimasel kahel aastal osalenud Euroopa Liidu Kosovo abiprojektis. Selle projekti eesmärk on organiseerida väikeste loomade ja sigade märgistamine Kosovos ning luua loomade identifitseerimise, registreerimise ja liikumise kontrolli infosüsteem, mis sisaldab ka GISi (geoinfosüsteemi) loomist. Selles projektis osalevad lisaks spetsialistid Inglismaalt, Kosovost, Albaaniast.

Farmide registreerimise ja kariloomade märgistamisega alustati Kosovos juba 2005. a (samuti EL projekti raames), aga viimased viis aastat ei toiminud süsteem tehniliste põhjuste tõttu. Sellepärast oli projektimeeskonna esmane ülesanne korraldada farmide ümberregistreerimine ja kontrollida üle veiste arv.

Nagu paljudes riikides, kus alustatakse loomade märgistamist ELi abil, on esialgu loomaomanikule kõik tasuta. Loomade märgistamise ja andmete edastamisega tegelevad projekti palgatud eraettevõtjatest veterinaarid ja zootehnikud, kõrvamärkide eest maksab riik. Kuna Kosovo poliitiline situatsioon on keeruline, eriti neljas enklaavis Kosovo-Serbia piiril, on raske asju neis piirkondades korraldada. Aga vaatamata sellele suutsid veterinaarid just seal lisaks loomade märgistamisele vaktsineerida ka lambad ja kitsed brutselloosi vastu ning sead CSF vastu ja edastada need andmed keskandmebaasi.

Projekt lõpeb veebruaris 2012 ja loodetavasti jääb infosüsteem toimima.

Austatud põllumehed-lihaveisekasvatajad!

Kolm suvekuud on möödunud märkamatu, kätte on jõudnud järjekordne sügis. Me kõik oleme kulutanud enda keharammu ja vaimujõudu, et hoolitseda oma karja hea käekäigu eest. Loomasööt on talveks varutud, vili põllult koristatud, varsti saabub aeg vasikate võõrutamiseks. Veebruaris-märtsis sündinud pullikud harjutavad juba mehetegeusid. Eelmisel aastal sündinud pullid on kosunud tapakupseks ning talumees-veisekasvataja peab iseendaga ja lähikondsetega aru, kellele oma kasvatatud toodang müüa. Igas Maalehes on ligi pooltosinat erinevat ostukuulutust. Üks meelitab Baltimaade parima hinnaga, teine lubab tasuta vedu, kolmas tasu sularahas ja kohe kätte. Veiseliha ootavad lihakombinaadid (Rakvere, Valga, Saaremaa, Märjamaa ja rida teisi väiksemaid tööstusi). Türklased sõidutavad meie loomi lõunasse. Rahvas tahab süüa. Loomakasvatajale helistavad ärimehed-vahendajad. Sain ka ise mõned päevad tagasi kõne, kus helistaja pakkus lihapullide eluskaalu kg eest 1,6 eurot. Kui selgitasin, et ta tahab mind 0,35–0,4 euroga kg pealt pügada (ca 200 eurot korraliku pulli pealt), siis jäi meie jutt katki.

Kellega siis teha kaupa, et mitte petta saada? Raske on anda ühest vastust. Olukord turul on viimaste kuudega kiiresti muutunud. Hea, et lihaveisekasvataja ei pea iga päev otsustama, kas müüa või mitte pakutava päevahinnaga ja kella neljaks pärastlõunal oma toodang (näiteks kümme pulli) fikseeritud päevahinnaga. Homme võib aga hind olla 10 % kõrgem või madalam. Nii näiteks peavad tänasel päeval turul tegutsema teraviljakasvatajad.

Me kõik armastame stabiilsust, see annab teatava kindlustunde plaanide pidamiseks. Õnneks on viimastel aastatel veiseliha hind maailma ja Euroopa turul stabiilselt kasvanud, kuna seda ei jätku piisavas koguses kõigi lihamuliste kõhtude täitmiseks. Ka Eesti turul on veiste kokkuostuhind viimase aastaga 10% tõusnud. Seda on kindlasti tinginud elusveiste suurenev väljavedu (peamiselt Türgi), mistõttu on vähenenud ka Eesti tarbeks kokkuostu kogused (selle aasta kaheksa kuuga on kokkuost väidetavalt vähenenud viiendiku jagu võrreldes möödunud aasta sama perioodiga). Juba teist aastat ei ole tavapärasest sügisest pikka järjekorda pullide realiseerimisel Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi ja Estonian ACB Vianco kaudu Rakvere Lihakombinaati. Suvekuudel (juuli-august) jõudis Rakvere LKi kaubamärgi „Eesti Lihaveis“ tarbeks tapale vaid ca 60–75% vajatavast veiste nädalakogusest. Seda tingisid mitmed asjaolud, millest kirjutasin oma elektronkirjas Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi liikmetele. Pakutava lihaveseliha ja veiselihatoodete kvaliteedi tõstmise eesmärgil hakati alates 1. juulist kaubamärgi „Eesti Lihaveis“ tarbeks varuma ainult 75 % se ja kõrgema lihaveseveresusega veiseid. Tõenäoliselt osaliselt sellest nõudest tingituna on paljud lihaveisekasvatajad liitunud või liitumas lihaveiste jõudluskontrolliga. See on igati mõistlik samm vaatamata sellele, et septembrikuust taastas Rakvere LK 50%–75%-listele lihaveistele kõrgendatud kokkuostuhinna (Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi ja Vianco ettepanekul), kuna ei jätkunud toorainet. Selline järeleandmine kvaliteedinõudes ei pruugi kauaks püsima jääda.

Olles alustanud jõudluskontrolliga, saab lihaveisekasvataja programmi Liisu kaudu pidada väga head arvestust oma karja kohta. Samuti tagab jõudluskontrolli pidamine tulevikus võimaluse müüa oma karjast tõuloomi ja saada seeläbi ka tehtud tööst suuremat tulu. Tõuloomade ekspordivõimalused on meil tänu ETKÜle juba mitu aastat olemas, kuid kahjuks ei ole meil piisavalt pakkuda puhtatõulisi loomi. Meie eesmärk on puhtatõuliste lihaveiste arvu kiire suurendamine. Selle tarbeks

on viimastel aastatel imporditud Eesti lihaveisekasvatajatele peamiselt ETKÜ kaudu teistest Euroopa riikidest (Prantsusmaa, Saksamaa, Taani, Rootsi, Soome, Tšehhi jt) mitukümmend lihatõugu tõupulli ja mitusada tõumullikat. Igauks, kes on tõumaterjali ostnud, teab, et see on väga kallis ja tulevikus soovib ta ise kõrge hinnaga tõuloomi müüa. Jõudu teile siis jõudluskontrolliga tegelemiseks!

Suvel toimus kolm suurt üritust-näitust, millest Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi koostöös Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistuga osa võttis. Juuli lõpus toimusid Jänedal 20. talupäevad, septembri esimesel laupäeval Ülenurmes 20. korda tõuloomanäitus, seekord Tõuloom 2011, ja mihklikuu teisel nädalavahetusel oli alates neljapäevast loomade näitus Luigel. Seltsi liikmed töid näitustele välja ligi kümme erinevat tõugu lihaveist. Suured tänud üritusega seotud ETKÜ tegevteenistusele ja kõigile lihaveisekasvatajatele, kes leidsid aega ja võtsid vaevaks oma loomi näitusele vedada ja eksponeerida.

Tulles tagasi lihaveiste turustamise juurde, on mul heameel tõdeda, et lisaks kaubamärgile „Eesti Lihaveis“ on turul kindla koha leidnud „Liivimaa Lihaveis“ ja tegutseb ning harib ostjaskonda Veiseliha Akadeemia. Saaremaa Lihatööstus pakub ainukesena turul „Saare Lihaveise“ nime all kindlat tõugu veiseliha, näiteks limusiini. Maheliha saab osta Märjamaa Lihatööstuselt ning tema mahetoodangut eksporditakse jõudsalt Lääne-Euroopasse. Võrreldes viie aasta taguse ajaga on müügiturul ja ostuturul tekkinud kõva konkurents. Seetõttu saab lihaveise kasvataja ja seltsi liige valida, kellega müügikaupa teha. Otsepeingu ja erihinna pakkujale võiks aga mõista anda, et erihind on hea küll, aga soovitakse sellist hinda läbi seltsi müües, nii on kindlam. Tunnustan kõiki Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi liikmeid, kes nii on talitanud ja pole „konksu“ alla neelanud. Soovin Teile jätkuvalt jõudu ja talupojatarkust!

Aldo Vaan

Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi juhatuse esimees

Ülevaade Tšehhi vabariigi lihaveisekasvatusest

Sellel kevadel tutvusin Brüsselis Euroopa Komisjoni lihaveisekasvatuse ekspertide koosolekul Tšehhi vabariigi lihaveisekasvatajate seltsi presidendi härra Miroslav Vráblíkuga. Tekkis hea kontakt ja kutsusime ta Eesti lihaveisekasvatajate seltsi aastakoosolekule lektoriks tutvustamaks Tšehhi kolleegide tegemisi. Jaanipäeval külastasin ka nende põllumajandusmessi Brnos, kus oli seekord peatähelepanu loomade konkursil/näitusel.

Koos Leedu farmerite grupiga külastasin ka kahel päeval kohalikke farme.

Parema ettekujutuse ja võrdluse saamiseks alustan Tšehhi vabariigi üldandmetest, mis on järgmised: 78,8 tuhandel ruutkilomeetril elab 10,5 miljonit inimest, mis oluliselt suurem asustustihedus kui meil. Põllumajandusmaad on 4 mln hektarit, millest 1 mln on rohumaad. Rohumaad paiknevad peamiselt 600–1000 meetri kõrgusel merepinnast ja asuvad kõrgel või küllalt järsu kaldega aladel, kus põlluharimine on raskendatud.

Lehmade arv kokku on 560 000, sh 170 000 lihatõugu ammlehma. Lihatoõugu ammlehmade arv on alates 1990. aasta olematust arvust tõusnud igal aastal ja jõudnud eelmainitud tasemele. Seevastu piimatõugu lehmade arv on kahanenud ligi miljoni võrra – 1,3 miljonilt 1990. aastal 390 000ni.

Enne 1990. aastat imporditi vaid vähesel määral spermat

MTÜ Rohelise Karula ja Liivimaa Lihaveise Tšehhi-Austria õppereis. I osa

ristamiseks. Lihatõugu veisepidamine sai alguse 90ndate algul, kui riigi toetusega imporditi kiiresti korralik lihakarja alus. Loomad toodi peamiselt tuntud lihakarjakasvatusriikidest nagu Prantsusmaa, Kanada, Ühendkuningriik. Sellega loodi väga hea geneetiline baas edaspidiseks. Tõugudest on enam esindatud šarolee, aberdiin-angus, simmental, hereford, limusiin.

Tšehhi lihaveisekasvatavate selts loodi märtsis 1990 eesmärgiga organiseerida ja koordineerida tõuaretust. Peamised ülesanded on jõudluskontroll, loomade hindamine, noorte tõupullide valik ja testimine, tõuraamatu pidamine ja lihaveisekasvatuse propageerimine.

Palgal on 8 töötajat, kellest 5 on inspektorid, kes teostavad farmides tõuloomade kaalumisi hindamisi.

Jõudluskontrolli tehakse ligi 25 000 lehmale. Igal aastal valitakse välja ca 1000 noort tõupulli, kellest 500 müüakse kevadistel tõupullide oksjonitel, kus keskmiseks hinnaks on kujunenud 3000 eurot, eelmise aasta tipphind oli 10 000 eurot.

Kogu lihakarjast 16% on puhtatõulised veised ja 84% on ristandid. Ristanditest üle poole on piima-simmentali ja muu lihatõu ristandid.

Tulevikueesmärgiks on liituda INTERBEEFIGa (*International Beef Cattle Evaluation*) ehk rahvusvahelise lihaveise hindamise süsteemiga ja ICARi sertifitseerimine. See annaks jõudluskontrollis olevale talnikule võimaluse näha oma looma kohta maailma edetabelis ja seega parema võimaluse oma parimate loomade müügil tõumaterjaliks.

Avaldatakse ka erinevaid väljaandeid info ja reklaami levitamiseks, seltis kodulehe aadress on www.beefcattle.cz.

Tšehhi lihakari on tekkinud tänu väga hea geneetilise algmaterjali impordile ja tänaste tõunäitajate objektiivsus ja headus on tagatud Euroopa standarditele vastava jõudluskontrolliga. Kui kellelgi on huvi hea tõulooma ostmise vastu, siis tasub küsida ka Tšehhist.

Tüüpiline Tšehhi lihaveisefarm ebasoodsal ekstensiiv-rohumaaviljelusega mägialal toodab 200–300 kg-seid võõrutatud vasikaid, kes müüakse peamiselt ekspordiks Lääne-Euroopasse (Saksamaa, Austria, Itaalia). Aastal 2010 eksporditi Tšehhist üle 170 000 eluslooma, peamiselt võõrutatud vasikaid, aga ka nuumapulle. Keskmine lihakari on 69 lehma. Puuduvad suured nuumafarmid, vaid üksikud suuremad ühistud tegelevad pullide nuumamisega. Endistest ühisfarmidest väljakasvanud ühistud tegelevad tavaliselt ka piimakarajaga ja tervaviljakasvatusega ning on 700–1200 ha suurused. Perefarmide suurused varieeruvad 70–500 ha juures ja on keskendunud ühele valdkonnale.

Riigi suurimat põllumajadusmessi korraldatakse Brnos, kus üle aasta on loomade konkurss ja teisel aastal tehnikanäitus. Lihaveiste konkurss toimub Lääne-Euroopa ja USA eeskujul, kus loomi treenitakse esinemiseks korralikult. Noored tõupullid jalutavad areenil paela otsas nagu kutsikad. Igal lihatõul on oma konkurss, kus valitakse välja tšempion nii lehmade, vasikate kui pullide seast. Lisaks sellele on veel juuniorite konkurss, kus 10–12aastased farmerite lapsed konkureerivad oma vasikatega esitlusel, jalutades nendega areenil. Tiitel kehtib kaks aastat kuni järgmise mõõduvõtmiseni. Lihaveiste konkursiks ettevalmistamise on tšehhid hästi omandanud.

Ühtne pindalatoetus oli 2010. aastal 167 €/ha, lisaks veel ammlehmatoetus 88 €/lehma kohta ning muud ebasoodsate ja mahedate alade toetused. Ühtne pidalatoetus küll kasvab, aga siseriiklikud *top-up* id vähenevad.

Aivar Pukk

Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsi juhatuse liige

Reisi planeerimisel oli kaks eesmärki: külastada mobiilset tapamaja, kus tapetakse põhiliselt veiseid, ning tutvuda Czech Anguse kaubamärgiga Tšehhis.

Reisitskond koosnes Liivimaa Lihaveise liikmetest, Maaülikooli ja Chef Foods OÜ esindajatest, kokku 14 huvilist. Lendasime Prahasse, kust edasi kulges teekond rendibussidega läbi kahe riigi. 1. juuli hommikul alustasime Tšehhi Lihaveisekasvatavate Seltsi esimehe Miroslav Vráblíku juhatusel sõitu Nepomukki, väikelinna Pilseni regioonis. Seal külastasime angusefarmi, mis on heaks näiteks edukast perefarmast. Vanaperemees tegeleb loomadega, aretuse ja geneetika sisseostmisega. Noorperemees tegeleb liha turustamisega ja tema naine kohaliku, Kramolíni külas asuva pererestorani pidamisega. Vaatamata suhteliselt kõrvalisele asukohale, ei olnud restoranil külastajatest puudus. Loomad selles farmis olid tõeliselt ühtlased ja ilusad, anguse tõu kohta haruldaset kõrged. Karja alustus oli sisse toodud Kanadast ning 20% parimatest ammedest seemendatud, sel aastal oli kasutatud šoti päritolu tipp-pullide spermat. Samas on vanaperemees kõigele uuele väga avatud, heaks näiteks on asjaolu, et ta oli suhteliselt krõbeda hinnaga (5000 eurot) importinud Wagyu tõugu pulli, kes paaritas põhikarjas olevaid ristandammesid. Samas pererestoranis ka lõunatasime, kus oli hea steigi kõrval võimalus pidada maha esimene diskussioon Eesti–Tšehhi lihaveisekasvatuse ja põllumajanduse eripäradest.

Tšehhi põllumajandustootjatest on 70% ühinenud kooperatiividesse, mis on loodud maa osaluse põhimõttel. Üle 40% põllumajandusmaast asub vähemsoodsal alal ning kokku saab tšehhi mahelihaveisekasvatava hektari- ja loomatoetusi aastas 500 €/ha. Eestis on vastav suurus 210 €/ha. Suur erinevus tuleb peamiselt ELi liitumiseelsest olukorrast. Eesti põllumajandusolukord referentsaastatel, mille järgi arvestati toetuse tasemed, oli kardinaarselt erinev, saagikused ja tootmisjõudlused väga madalad, mistõttu kujunesid ka toetused oluliselt madalamaks. Tootmiskulud tunduvad olevat sarnased, neil on tööjõukulu suurem, aga karjatamise aeg vähemalt kuu pikem kui meil. Tšehhidel on pigem põhimõte – töötada võimalikult efektiivselt, väga minimaalsete investeeringutega, nt väga vähe oli investeeritud betooni ja asfaldi ehk siis uutesse loomaksvatushoonetesse. Eelkõige oli tootmise tähelepanu ja rõhk kvaliteetsel geneetikal ning selle väärindamisel.

Peale lõunasööki külastasime veel simmentali ja herefordikarjasid samas piirkonnas. Ööbisime ühele limusiinikasvatavale kuulvas võõrastemajas imekauni Cesky Krumlovi vanalinna mäe jalamil. Järgmisel päeval sõitsime Trhové Svinysse, Lõuna-Boheemia piirkonda. Külastame tšehhide seltsi presidendi Miroslav Vráblíku isiklikku farmi (must ja punane angus) ja Czech Anguse kaubamärgile kuuluvat lihatööstust. Peale seda oli kohv ja suupisted seltsi kontoris Trhové Svinys, kus pidasime maha diskussiooni lihaveisekasvatuse teemal ning lihatööstuses tekkinud küsimuste ja mõtete arutelu. Saime teada, et Tšehhi jõudluskontrollis töötab 60 inimest ning seltsis on palgal 7 inimest. Seltsi liikmeskond on jagatud tõugude kaupa, juhatuses on iga tõu esindaja. Äärmiselt hea meel oli näha, et Tšehhis on selts oma kätte võtnud lihaveisekasvatuse populariseerimise kogu ahela – seltsi ja riigi lihaveisekasvatust tutvustav voldik algab tõugude tutvustusega ja lõpeb lõikusskeemi, lihatükide piltidega ja erinevate retseptidega.

Jätub järgmises JKK Sõnumites lihaveisekasvatavatele

Airi Külvet

Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsi juhatuse liige

Sügisese Vissi konkursid

Tartu Sügisnäituse ja Tõuloom 2011 raames valiti 3. septembril ka Eesti maakarja Viss 2011. Tiitli pälvis Eerika Farm OÜ lehm Heidi, kes pärjati Vissi tiitliga ka 2009. a.

Eesti holsteini tõu Viss 2011 valiti 8. septembril Luigel, kus osales 24 loomapidajat 92 loomaga. JKK autasustas traditsiooniliselt esmaspoeginud grupi võitjate omanikke. Selle grupi I koha sai Tartu Agro AS lehm Lindi Red, kes sai ka Vissi tiitli. II koht kuulus Kehtna Mõisa OÜ Oliviale ja III koht Sussile Estonia OÜst.

Infot Kosovost

Kosovo on väike riik Balkani poolsaare lääneosas, mis on umbes 4,5 korda väiksem kui Eesti ja kus elab ligi 1,7 miljonit inimest. Enamus nendest on albaanlased, kes uhkelt nimetavad ennast kosovarideks. Hetkel on Kosovos käimas umbes 300 erinevat ELi projekti lisaks rahvusvahelise rahuvalve kontingendile ja õigusriigi missioonile.

Kosovo kariloomade andmebaasis on registreeritud 95 782 farmi, nendest 82 614 on koos koordinaatidega. Enamus farme peab 1–2 lehma, tootmiskarju on vähe.

Lehmade ja pullide arv on 519 039, mis tegelikult ei vasta tõele, kuna väljaminekud registrisse ei laeku korralikult. See on probleemiks paljudes riikides ja üks abinõu, mis aitab seda lahendada, on riigitoetused. Sellel aastal maksis riik toetusi loomaomanikule, kes peab vähemalt 15 lehma, ja see aitas pisut korrastada veiste registrit. Järgmisel aastal on Kosovol plaanis toetada karju, kus on vähemalt 5 lehma.

Lammaste, kitsede ja sigade märgistamise kompaania on pooleli ja hetkel on märgistatud ja andmebaasis registreeritud lambaid 135 214, kitsi 14 809, sigu 11 373.

Vanimad lehmad

Eesti lehmakari nooreneb aasta-aastalt, alla 5aastaseid lehmi on praegu karjas 65,7%, 5-10aastaseid 32,8%, 10-15aastaseid 1,47% ja üle 15aastaseid üksnes 20, mis on karja koguarvust vaid 0,02%.

Praegu on karjas kindlalt teadaoleva põlvnemisega lehmadest vanim Tõnu Järveotsale kuuluv EPK tõugu Kauni, kes on sündinud 23. detsembril 1992. Kauni on 13 korda poeginud ja toonud neli lehmvasikat, ainsana on neist jõudnud põhikarja 2007. aastal sündinud tütar Kanni. Kauni on kogu elu olnud küllalt tagasihoidliku toodanguga.

1993. aastal sündinud lehmadest on karjas vaid üks – 28. märtsil 1993 sündinud Orja, kes kuulub Saare Farmer OÜle. Orja on samuti EPK tõugu, poeginud 13 korda ning toonud viis lehmvasikat, kellest kolm jõudsid ka põhikarja, kuid praegu on neist elus üks. Orja ise peab praegu vanaduspõlve, enam ta ei lüpsa, kuid karjast teda välja ka ei viida. Saare Farmeri töötajate sõnul on ta üks isepäine lehm, laudas oli tal alati oma kindel koht. Kui farmis mindi üle karusell-lüpsile, keeldus Orja karusellile minemast ja teda peeti edasi eraldi laudas koos värskeltpoeginud lehmadega.

Muhedat

Vana mees leiab tiigi kaldalt konna, püüab selle kinni ja hakkab endale tasku toppima. Konn vanameest sensuaalse häälega paluma: "Taaduke-kullake, päästa mind needusest, suudle mind huultele, muutun imekauniks noorikuks." Vana mõtleb hetke, üritab siis aga uuesti konna tasku pista. Konnake üritab uuesti vanameest ära rääkida: "Taaduke-kullake, aita mind, suudle mind huultele, muutun imekauniks noorikuks."

"Minu eas on targem omada rääkivat konna," pobiseb vanamees endamisi habemesse ja peidab konna taskusse.

Tööjuubilarid

4. oktoobril on 35. tööjuubel kontroll-labori analüütik **Helle Kokal**.

2. detsembril on 15. tööjuubel Põlva, Valga ja Võru zootehnik **Evi Prinsil**.

16. detsembril on 30. tööjuubel IT osakonna programmeerija **Mae Uril**.

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094
Tel 738 7700
Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Võrumaa	Ludmilla Aan	Viru 5a II korrus, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00
Järvamaa	Saive Kase	Prääma, Paide vald, Järva mk	tel 385 0286	gsm 524 0147	K 9.30-15.00
Lääne-Võrumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Piira, Lääne-Viru mk	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Maire Põhjala	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7886	E 9.30-15.30
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17-202, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00